

Рівень дефіциту бюджету за 2009 рік

Позиція Уряду

Згідно з даними Міністерства фінансів України, дефіцит зведеного бюджету становив 21,6 млрд. грн., в т.ч. державного – 19,9 млрд. грн.¹ За словами Прем'єр-міністра Ю.Тимошенко, дефіцит знаходиться в межах 2,97% ВВП, передбачених Законом України „Про державний бюджет на 2009 рік”. Водночас, прем'єр-міністр вважає твердження щодо того, що дефіцит бюджету перевищив 100,0 млрд. грн., як такі, що не відповідають дійсності².

Альтернативна позиція

Рядом експертів ставиться під сумнів офіційна позиція Уряду України. Зокрема, экс-міністром фінансів В.Пинзеником озвучено розмір дефіциту в обсязі 130,0 млрд. грн.³, Президентом України В.Ющенком – 120-130 млрд. грн.⁴, экс-міністром фінансів М.Азаровим – 80,0 млрд. грн. (по загальному фонду)⁵.

Дефіцит зведеного бюджету у 2009 р був штучно виведений на рівень 21,6 млрд. грн., лише завдяки наступному:

- врахування коштів, витрачених на рекапіталізацію банківської системи, а також на поповнення статутних фондів державних підприємств: НАК „Нафтогаз України”, Державна іпотечна установа, завод „Авіант”, "Завод імені В.О. Малишева" та ін. до визначення остаточної суми дефіциту бюджету, оскільки дані витрати були направлені на збільшення державних активів. Таким чином сума даних державних витрат (**код бюджетної класифікації 601200 „Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів”, сума 49,8 млрд. грн.**) була згорнута із сумами державних запозичень і в явному вигляді не включена до дефіциту бюджету. Слід зазначити, що показник дефіциту бюджету як рівень безпеки державних фінансів мав би враховувати суми державних витрат, фактично здійснених на підтримку окремих сфер національної економіки, що фінансувались за рахунок додаткових запозичень як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Тому принаймні некоректно говорячи про

¹ Показники виконання бюджету України за січень-грудень 2009 року
// http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77643

² Правительство не превысило дефицит бюджета-2009 - Ю.Тимошенко // <http://www.ukrinform.ua/rus/order/?id=884659> //

³ Пинзеник: Каждая десятая гривня доходов бюджета-2010 будет тратиться на уплату процентов по госдолгу // http://banki.ua/intervyu/?news_id=132

⁴ Госбюджет Украины-2009 имеет 50-процентный дефицит - Ющенко // http://www.rian.ru/crisis_news/20091020/189778815.html

⁵ Николай Азаров: «Страна оказалась в блокаде из-за безответственности нынешней власти» // <http://kp.ua/daily/260110/212031/print/>

дефіцит бюджету, оминати обсяги державних витрат на рекапіталізацію та поповнення статутних фондів;

- врахування коштів, отриманих в результаті розширення квоти України у МВФ та, відповідно, отриманням додаткових Спеціальних прав запозичень МВФ (СПЗ) в якості доходів бюджету (**код бюджетної класифікації 21080500 „Інші надходження”, сума – 15,6 млрд. грн.**). За своєю сутністю зазначені кошти є збільшенням зовнішніх зобов'язань Уряду, а отже мають враховуватись не в доходах бюджету, а у розділі боргових операцій, що, відповідно, призведе до зростання обсягів дефіциту. Слід зазначити, що утримувачем всіх активів, пов'язаних із квотою України у МВФ, раніше виступав НБУ. Задля „маскування” здійснених трансакцій Уряд навіть вдався до штучного приховування трансакції, відобразивши її за КБК „Інші надходження” без зазначення розшифровки позиції;
- нарощування обсягів бюджетної заборгованості з невідшкодованого ПДВ (станом на 01.01.2010 вона становила 21,8 млрд., грн., в т.ч. з сум, підтверджених перевітками – 16,9 млрд. грн., за 2009 р. сума заборгованості зросла на 9,0 млрд. грн., або в 1,7 рази⁶) та переплати з податків і зборів (станом на 01.01.2010 – 12,4 млрд. грн., в т.ч. з податку на прибуток – 10,0 млрд. грн.). Обсяг переплат та заборгованості з відшкодування ПДВ фактично є безпроцентними запозиченнями коштів підприємств на потреби бюджету.

Таким чином, фактичний дефіцит зведеного бюджету, який отримала держава в 2009 році становить **116,3 млрд. грн.**, що за оцінкою складає майже 13,0%ВВП:

21,6	+	49,8	+	15,6	+	16,9	+	12,4	=	116,3
офіційно задекларовано ДКУ		рекапіталізація та поповнення статутних фондів		СПЗ МВФ		невідшкодовано підтвердженого перевітками ПДВ		переплати з податків і зборів		

Дефіциту бюджету на рівні понад 12,0% востаннє Україна отримувала 1993 року.

Слід зазначити, що якби бюджетна статистика велась згідно норм та стандартів Євростату, зокрема Керівництва з державного дефіциту та боргу Євростату⁷, то дефіцит бюджету був би не меншим, ніж в Греції (12,7% ВВП). Штучне затягування Урядом рівня дефіциту бюджету України під запланований показник (3%) загрожує не тільки

⁶Ющенко уличил правительство в незаконном использовании 8 млрд. грн. - [Електронний ресурс]. – Доступно з: // http://banki.ua/news/?news_id=17564

⁷ ESA95 Manual on Government Deficit and Debt // http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/methodology/ESA_95

поглибленням поточної кризи державних фінансів, а й зривом системи середньострокового бюджетного планування, оскільки необ'єктивність звітних даних вплине на об'єктивність перспективних прогнозних показників бюджету.

Розрахований рівень бюджетного дефіциту обсягом 116,3 млрд. грн. було профінансовано наступним чином:

- запозичення на внутрішньому ринку за виключенням їх погашення (переважно ОВДП): 40,1 млрд. грн.;
- позики міжнародних організацій розвитку за виключенням їх погашення, включаючи трансакції з СПЗ МВФ: 55 млрд. грн.;
- доходи від приватизації державного майна: 0,8 млрд. грн.;
- переплати з податків та невідшкодування ПДВ: 28,7 млрд. грн.;
- інші трансакції: -7,3 млрд. грн.

Слід зазначити, що розрахований дефіцит 116,3 млрд. грн. мав би бути ще більшим, якби держава профінансувала в повному обсязі взяті на себе зобов'язання за видатками. Так рівень фінансування видатків зведеного бюджету становить лише 86,0% (державного – 85,0%), з них капітальних видатків – лише 62,0% (в державному бюджеті – 57,0%). Фактично, не профінансовано 51,0 млрд. грн. запланованих видатків, що потенційно могли стати додатковим дефіцитом бюджету, і це свідчить про суттєві проблеми планування в сфері державних фінансів.

За підсумками 2009 року без достатнього фінансування залишились численні соціальні програми, програми охорони здоров'я, капітальні видатки, видатки на підтримку економічної діяльності, житлово-комунального господарства та інші.

Перспективи дефіциту бюджету 2010 року

За словами Прем'єр-міністра Ю.Тимошенко, дефіцит бюджету у 2010 році становитиме 3,97% ВВП⁸ (близько 40,0 млрд. грн.).

Екс-міністр фінансів України В.Пинзеник вважає, що дефіцит державного бюджету України у 2010 році становитиме 150,0 млрд. грн.⁹. На думку В.Пинзеника, чинниками нарощування дефіциту стануть збільшення дефіциту Пенсійного фонду, дотаційні ціни на газ на внутрішньому ринку та зростаючі соціальні виплати.

Матеріал підготовлено Центром прикладних економічних досліджень і розробок „Відкрита економіка” (<http://www.openeconomy.at.ua>).

⁸ Дефицит госбюджета в 2009 г. прогнозируется на уровне 2,96% ВВП, в 2010 г. - 3,97% ВВП. // http://www.rbc.ua/rus/newsline/show/you_timoshenko_defitsit_gosbyudzheta_v_2009_g_prognoziruetsya_na_urovne_2_96_vvp_v_2010_g_3_97_vvp_29122009

⁹ Пинзеник увидел в бюджете-2010 дыру в 150 млрд.грн. // http://banki.ua/news/?news_id=18430